

advies 2610

Advies OverKop

2 september 2026

Voorzitter: Anna Roos

Aanwezigen: Leonore Lauwers,
Virginie Bauveroy, Noura Kaddaoui,
Lore Beke, Robbe Van Hool, Jan-
Aleksander Roogen, Lies
Vancayzeele, Ivo Shimwa, Anna
Roos

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 2 september 2026, onder voorzitterschap van Anna Roos, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

Context 5

Advies 6

OverKop als verbindende schakel 6

1 Het is een goede zaak dat de OverKop-huizen worden ingebed in een formele, bredere OverKop-werking. Zorg dat deze werking evenredig aandacht krijgt in de implementatie: niet elke jongere zal zijn weg rechtstreeks naar het OverKop-huis vinden of zelfs maar willen nemen. Betrek jeugdwerkorganisaties en andere nuldelijsactoren daarom standaard als partner binnen de OverKop-werkingen. 6

2 Ondersteun de nuldelijsactoren zoals het jeugdwerk proactief via psycho-educatie. 7

Transparantie en evaluatie 8

3 De afbakening van de eerstelijnszones in de implementatie van de OverKop-werkingen mag zone-overschrijdende samenwerking niet in de weg staan. Jongeren begeven zich vaak niet volgens deze artificiële lijnen en moeten vlot van hun eigen leefwereld naar de voor hen meest voor de hand liggende plek, werking en OverKop-huis kunnen gaan. 8

Professionele hulp moet aanwezig zijn in een OverKop-huis 8

4 In elk OverKop-huis moet een eerstelijnspsycholoog beschikbaar zijn. Herformuleer artikel 9 van het besluit in die zin. Zorg zo dat de betrokken medewerkers hun jeugdwerk- dan wel hulpverleningsexpertise doelgericht en adequaat kunnen inzetten, en niet noodgedwongen manusjes-van-alles worden. 8

	Aanbod en zichtbaarheid naar jongeren	10
5	Elke OverKop-werking, inclusief huis/huizen, moet een doordachte outreach- en aanbodstrategie hebben voor de verschillende leeftijdscategorieën binnen de brede doelgroep van 12 tot 25 jaar. Een aantrekkelijk huis voor een jongvolwassene van 19 is dat niet noodzakelijk voor een tiener van 13 en omgekeerd.	10
6	Zet in op de zichtbaarheid van het OverKop-netwerk en zorg dat het aanbod niet versplinterd wordt.	10
	Een goede OverKop-werking staat of valt met correcte financiering	11
7	De voorziene budgetten voor de OverKop-werkingen volstaan niet om alle opdrachten kwaliteitsvol uit te voeren, en al zeker niet via een uniforme subsidiëring die geen onderscheid maakt tussen de eigenheden van verschillende werkingsgebieden. Herbekijk en breid de financiering uit zodat die adequaat en op maat is voor elke OverKop-werking.	11
	Cruciale rol voor lokale besturen en de Vlaamse overheid	12
8	Maak een duidelijk kader voor lokale besturen over welke rol zij dienen op te nemen in de OverKop-werking.	12
9	Voorzien voldoende capaciteit bij het Agentschap Opgroeien voor een kwalitatieve ondersteuning van de OverKop-werkingen.	13
	Monitoring	13
10	Zorg dat monitoring niet zorgt voor administratieve of financiële druk en vermijd dat jongeren een extra drempel ervaren om naar een OverKop-huis te gaan.	13

Ongelijk speelveld 14

- 11** Stel de subsidiëring voor penhouders open voor alle geïnteresseerde partijen, niet enkel de al erkende organisatoren. Doe dat minstens elke vijf jaar. 14

Belang van het Nederlands 15

- 12** Ga pragmatisch om met het gebruik van het Nederlands en zorg ervoor dat jongeren die het Nederlands niet of minder goed machtig zijn, geen drempel voelen om naar een OverKop-huis te gaan. 15

Blijf het jeugdwerk in zijn waarde zetten 16

- 13** Waak erover dat de aanwezigheid van een OverKop-werking vrijwillig engagement niet fnuikt. Heb hiervoor aandacht in evaluatieprocessen, in samenspraak met de relevante jeugdwerkactoren. 16

- 14** Blijf investeren in jeugdwerk als waardevolle preventieve sector met een hoge return on investment. 16

Op 15 juli 2026 ontving de Vlaamse Jeugdraad een adviesvraag van minister van Welzijn Caroline Gennez over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van OverKop. Omdat er geen adviesraad plaatsvond binnen de decretale termijn van 30 dagen, werd uitstel gevraagd en bekomen voor het advies tot na de adviesraad van woensdag 2 september 2026.

We zijn tevreden dat de Vlaamse regering werk maakt van een kader om OverKop als concept en werking verder te verankeren. De mentale gezondheid van jongeren staat al jaren onder druk, en ondanks de grote aandacht voor het thema laat een positieve evolutie nog op zich wachten. Wachtlijsten blijven groeien¹ en het hulpaanbod is te versnipperd, waardoor jongeren en de mensen die hen ondersteunen – leerkrachten, jeugdwerkers, sporttrainers en zelfs hulpverleners - verdwalen in een landschap dat voor velen ondoordringbaar aanvoelt. In dat landschap heeft OverKop zich de afgelopen jaren bewezen als een plek waar jongeren zonder oordeel binnenstappen, en waar ontmoeting en hulp hand in hand gaan. Het is dan ook een goede zaak dat OverKop van een ambitieuze projectfase nu kan doorgroeien naar een structureel beleidskader met de nodige mogelijkheden tot kwaliteitsbewaking en -versterking, en verduurzaming.

Toch blijft in het jeugdwerk de algemene fundamentele bezorgdheid overheersen dat de OverKop-werkingen zoals nu vooropgesteld niet voldoende complementair zullen zijn aan het aanbod van het bestaande jeugdwerk én hun oorspronkelijke doelstelling niet voldoende zullen bewerkstelligen.

Zo betreuren we dat de aanwezigheid van professionele hulpverlening in een OverKop-huis niet expliciet benoemd wordt als voorwaarde, en hameren we erop dat OverKop in de praktijk niet enkel/voornamelijk mag focussen op de werking van de verschillende huizen, maar voldoende aandacht en focus moet kunnen leggen op het **versterken van de netwerken en op de rol plus ondersteuning van de nuldelijnspartners (zoals het jeugdwerk) daarin**. Veel jongeren zullen bovendien de weg naar het OverKop-huis niet automatisch vinden (door versnippering aan informatie) of zelfs niet willen nemen (omdat ze bv. elders al een veilige plek vinden in een jeugdwerking o.i.d.). Die drempels aanpakken vergt een (veel) grotere focus op het ondersteunen van en connecteren met het brede (nuldelijns)netwerk. De vaststelling dat de OverKop-werkingen een vast en naar alle waarschijnlijkheid te laag subsidiebedrag zullen worden, doet al helemaal vrezen dat de werkingen dit potentieel niet zullen kunnen realiseren zonder aangepaste maatregelen. We hopen dat het beleid in de verdere uitwerking van het besluit, zowel regelgevend als qua implementatie, hiermee aan de slag gaat.

Dit advies werd geschreven met input van jeugdwerkorganisaties als Formaat, Groep Intro, Uit De Marge, Arktos, allen via de beleidswerkgroep mentaal welzijn van De Ambassade. Daarnaast gaven ook Bataljong en uiteraard de adviseurs van de Vlaamse Jeugdraad zelf verdere insteken en aanbevelingen mee.

¹ Zie o.a. VRT NWS, S. Schoofs, "Opnieuw meer kinderen in ziekenhuis door gebrek aan opvangplaatsen in jeugdhulp", 4 augustus 2026, en De Morgen, S. Tibo, "Jaarverslag schetst zorgwekkend beeld van bijzondere jeugdzorg: 'Problemen blijven woekeren en verergeren'", 24 maart 2026.

Overkop als verbindende schakel

Het is een goede zaak dat de OverKop-huizen worden ingebed in een formele, bredere OverKop-werking. Zorg dat deze werking evenredig aandacht krijgt in de implementatie: niet elke jongere zal zijn weg rechtstreeks naar het OverKop-huis vinden of zelfs maar willen nemen. Betrek jeugdwerk-organisaties en andere nuldelijsactoren daarom standaard als partner binnen de OverKop-werkingen.

Als we jongeren écht willen bereiken, moet OverKop meer zijn dan een huis met een bord aan de gevel en een open deur. Het moet een vindplek en een verbindende schakel worden binnen een breder netwerk van maatschappelijke betrokkenheid, preventie en hulp. We weten dat tijdige ondersteuning het verschil kan maken, maar de realiteit is dat jongeren vaak te lang moeten wachten op hulp. Leerkrachten, sporttrainers, jeugdwerkers enzovoort – onze zogeheten nuldelijsactoren – staan het dichtst bij jongeren, maar krijgen zelden de handvatten om signalen van psychisch onwelbevinden te herkennen of bespreekbaar te maken.

Ook binnen de formele hulpverlening zijn de lijnen soms te zwak gespannen. Het is dan ook positief dat in het ontwerp van besluit er gefocust wordt op de vorming en uitwerking van de OverKop-werking, waarvan er minstens één per eerstelijnszone actief zal moeten zijn. OverKop-huizen mogen namelijk niet functioneren als eilanden, maar moeten net de deur openen naar een heel netwerk van partners dat samen ondersteuning biedt. We vinden die netwerkaanpak cruciaal omdat de noden van jongeren divers zijn. Het is onmogelijk één plek te creëren waar alle jongeren zich veilig en welkom voelen, dat is niet anders voor OverKop-huizen. Het jeugdwerk houdt daarom al jaren de visie aan dat er een jeugdwerkaanbod voor elke jongere moet zijn, maar dat niet elke vorm van jeugdwerk alle jongeren moet bereiken. Evenzeer is een OverKop-huis een meerwaarde voor sommige jongeren, maar anderen zullen zich er om diverse redenen niet thuis voelen. Zo zullen sommige jongeren, hoe laagdrempelig een OverKop-huis ook wil zijn, er niet binnenstappen omdat de connectie met mentaal welzijn al te expliciet gemaakt is. Daar kan een goed functionerend en gediversifieerd netwerk een antwoord op bieden, zodat elke jongere een plek kan vinden waar die zich thuis voelt én waar die, waar nodig, ongedwongen verbonden kan worden met het aanbod van de OverKop-werking.

Binnen dit model krijgt OverKop een duidelijke rol: die van warme, herkenbare vindplekken waar jongeren én hun begeleiders terecht kunnen, met twee complementaire functies. Enerzijds is OverKop er rechtstreeks voor jongeren als een laagdrempelig huis waar ze terecht kunnen voor informatie, antwoorden op hun vragen en vroeginterventie, benaderd vanuit verschillende invalshoeken. Anderzijds moet de OverKop-werking ook outreachend werken in samenwerking met en ter ondersteuning van nuldelijsactoren. Dat gaat veel verder dan in jeugdwerkingen promo maken voor het OverKop-huis of eens langsgaan op school. OverKop-werkingen moeten voelspieten en antennes hebben in de leefwereld van kinderen en jongeren, zij het via eigen medewerkers op het terrein of de al aanwezige begeleiders. Anticipeer hierop door jeugdwerk en andere als partners in alle OverKop-werkingen te betrekken.

Ondersteun de nuldelijsactoren zoals het jeugdwerk proactief via psycho-educatie.

De begeleiders en nuldelijsactoren in de leefwereld van kinderen en jongeren spelen een onschatbare rol voor kinderen en jongeren en moeten op hun beurt ondersteund en versterkt worden. Zo is het jeugdwerk immers niet alleen een preventieve kracht als het gaat om het versterken van mentaal welzijn, maar staat het ook steeds meer in relatie tot kinderen en jongeren die zich minder goed in hun vel voelen. Het jeugdwerk vraagt daarbij zelf om meer ondersteund worden door partners die zich op het kruispunt met welzijn bevinden, om vanuit hun rol op een juiste manier te ondersteunen en te zorgen voor normalisering of bijschakeling waar nodig.

Via psycho-educatie voor het jeugdwerk kan en moet worden ingezet op een aanbod van ondersteuning naar het lokale netwerk van professionele en vrijwillige jeugdwerkingen, waaronder:

- deskundigheidsbevordering van jeugdwerkers, via vorming bv.;
- consultfunctie voor jeugdwerkers; en
- outreach naar jeugdwerk (aanbod kenbaar maken, aanwezig zijn in de leefwereld van kinderen en jongeren, sensibiliseren).

Jonge leiders en animatoren zijn soms handelingsverlegen en denken dat ze niets kunnen doen tegen pesten of andere problematieken van mentaal onwelzijn (want de oorzaak van het probleem situeert zich bv. op school). Anderen neigen dan weer in de valkuil van het hulpverlenerssyndroom² te vallen en zelf te hard als quasi-hulpverlener betrokken te worden op de problematiek van een jongere (zonder daar per se alle vaardigheden voor in huis te hebben). Er is met andere woorden nog veel winst te boeken rond vorming over topics die mentaal welzijn aanbelangen en waarvan de expertise zich binnen het netwerk als een olievlek kan verspreiden, want jonge leiders en animatoren zijn zich amper bewust van de positieve rol die ze (kunnen) spelen in het leven van hun leden. Maak bij dit ondersteuningsaanbod gebruik van het Speelveld Mentaal Welzijn dat samen met het jeugdwerk ontwikkeld werd en waar de rol van een jeugdwerker op een heldere manier in wordt afgebakend en uitgelegd.

² Het gedragspatroon waarbij iemand een (dwangmatige) neiging heeft om anderen te helpen, vaak ten koste van de eigen behoeften en grenzen.

Transparantie en evaluatie

De afbakening van de eerstelijnszones in de implementatie van de OverKop-werkingen mag zone-overschrijdende samenwerking niet in de weg staan. Jongeren begeven zich vaak niet volgens deze artificiële lijnen en moeten vlot van hun eigen leefwereld naar de voor hen meest voor de hand liggende plek, werking en OverKop-huis kunnen gaan.

Het doel van de OverKop-werkingen is om gebiedsdekkende laagdrempelige bijstand en toegang tot hulpverlening te kunnen bieden. De koppeling van de werkingen aan de eerstelijnszones brengt daarbij zijn eigen problemen mee: deze zones blijven gebaseerd op artificiële lijnen en territoriale afbakeningen waarlangs jongeren zich niet bewegen. Voor heel wat jongeren zal het OverKop-huis van hun eerstelijnszone in een gemeente liggen waar ze zelden tot nooit komen en waar ze mogelijk ook niet vlot geraken. Om werkelijk gebiedsdekkend te zijn, moet ook over grenzen van eerstelijnszones heen gekeken worden naar de verbindingen die nu al in de praktijk gelegd worden tussen plekken en werkingen waar kinderen en jongeren zich nu begeven en welke OverKop-huizen daar het best in connectie mee gezet worden.

Professionele hulp moet aanwezig zijn in een OverKop-huis

In elk OverKop-huis moet een eerstelijnspsycholoog beschikbaar zijn. Herformuleer artikel 9 van het besluit in die zin.

Zorg zo dat de betrokken medewerkers hun jeugdwerk- dan wel hulpverleningsexpertise doelgericht en adequaat kunnen inzetten, en niet noodgedwongen manusjes-van-alles worden.

OverKop-huizen zijn opgericht met als helder doel het werken aan het verlagen van drempels tot hulpverlening bij kinderen en jongeren, vanuit het idee van de fysieke aanwezigheid van een hulpverlener in elk OverKop-huis. Met dit nieuwe besluit verwatert die doelstelling naar onze mening en wordt de aanwezigheid van hulpverlening herleid tot een 'nice to have'. Artikel 9, waar het minimale aanbod van OverKop wordt omschreven, stelt in punt 4 als doelstelling "de toegang tot individuele ondersteuning faciliteren". Dat is voor ons te vrijblijvend geformuleerd.

Op die manier lopen de OverKop-huizen het risico om het zoveelste 'doorverwijsstation' te worden voor jongeren die op zoek zijn naar hulp. De oorspronkelijke bedoeling van OverKop was net om dáár en dán, wanneer dat nodig is, hulp te kunnen krijgen. (Doorverwijzen naar hulpverlening kunnen ondersteuners op reguliere ontmoetingsplaatsen en jeugdwerkinitiatieven immers ook zonder OverKop-huis.) Voor kinderen en jongeren, in hun zoektocht naar hulp, is elk moment waarop ze van de ene plek/persoon naar de andere worden doorverwezen een moment waarop ze kunnen afhaken. Zelfs als die doorverwijzing warm gebeurt. Het unieke aspect van OverKop was net dat ze die hulp onmiddellijk daar kunnen krijgen, van professionele hulpverleners.

De aanwezigheid van professionals is belangrijk, want maakte meteen ook het duidelijk(st)e onderscheid met de doelstelling van jeugdwerk. In het nieuwe artikel 2 van het besluit lezen we het volgende:

“OverKop heeft tot doel vanuit vrije tijd en de kans elkaar te ontmoeten het mentale welbevinden van jongeren te versterken en van daaruit bij te dragen aan de geïntegreerde zorg en ondersteuning”.

Als je in deze zin “OverKop” vervangt door “jeugdwerk”, klopt de zin nog steeds. In het besluit van de Vlaamse regering uit 2021 was de specifieke, onderscheidende doelstelling van OverKop een pak duidelijker. Daar lezen we nog het volgende:

- “1° jongeren gepast ondersteunen op het vlak van mentaal welzijn;
- 2° voortbouwen op informele ontmoeting om ondersteunende sociale netwerken rond en sociale verbinding tussen jongeren te scheppen;
- 3° jongeren ondersteunen op het vlak van verschillende levensdomeinen met het oog op volwaardige participatie in de samenleving”.

Met het nieuwe besluit wordt de opdracht van OverKop volgens ons dus een stuk beperkter. Vanuit de oorspronkelijke bestaansreden van OverKop om jongeren bij te staan in vraagstukken rond mentaal welbevinden, hier vroeger knelpunten rond te detecteren en op een snelle en laagdrempelige manier hier met hen aan te werken, blijft het voor ons dus essentieel om een opgeleide hulpverlener tenminste deeltijds aanwezig te hebben. Vrijtijdsmedewerkers zijn géén hulpverleners, en hoeven dat ook niet te worden. Met de huidige formuleringen wordt die expliciete vraag naar hulpverleners gelost.

Uit de beleidsevaluatie³ over OverKop van het Agentschap Opgroeien blijkt dat in alle OverKop-werkingen wordt ingezet op samenwerking met eerstelijnspsychologen. De mate waarin dit concreet en sterk is ingebed verschilt weliswaar van werking tot werking. Gezien die structurele samenwerking, en het belang dat er vanuit de werkingen aan gehecht wordt, lijkt de beslissing om die expliciete taakstelling rond laagdrempelige hulpverlening te lossen, een vreemde keuze.

De kracht van veel OverKop-huizen zit net in die divers samengestelde ploeg. Door niet meer expliciet de hulpverlener te benoemen in het richtinggevende beleid voor OverKop-werkingen, zal die rijkdom aan profielen en interdisciplinaire kracht ongetwijfeld verwateren. Het loslaten van deze expliciete taken en profielen maakt bovendien dat dit besluit het verschil tussen een OverKop-huis en het (open) jeugdwerk wel erg klein maakt. Het gebrek aan scherpte in doelstellingen en het lossen van de voorwaarden om rond mentaal welbevinden te werken, met inbreng van daarvoor opgeleide professionals, maakt het onderscheid flou.

Bovendien zullen, als er te weinig middelen beschikbaar zijn voor OverKop, de betrokken medewerkers niet adequaat kunnen focussen op hun verschillende taken. Betrokken jeugd- en nuldelijswerkers moeten het eerste contact kunnen leggen met jongeren en een vertrouwensband kunnen opbouwen. Dat is enkel mogelijk als ze een collega naast hen hebben die kan focussen op de hulpverlening.

³ Agentschap Opgroeien, Beleidsevaluatie OverKop, 10 juni 2026.

Aanbod en zichtbaarheid naar jongeren

Elke OverKop-werking, inclusief huis/huizen, moet een doordachte outreach- en aanbodstrategie hebben voor de verschillende leeftijdscategorieën binnen de brede doelgroep van 12 tot 25 jaar. Een aantrekkelijk huis voor een jongvolwassene van 19 is dat niet noodzakelijk voor een tiener van 13 en omgekeerd.

OverKop richt zich tot een zeer brede leeftijdsgroep, van 12 tot 25 jaar. Al deze jongeren samenbrengen in één OverKop-huis, tijdens dezelfde uren, zal in de praktijk moeilijk werkbaar zijn. Een tiener gaat zich niet thuis voelen in een OverKop-huis met allemaal twintigers en vice versa. Ook daarin kan het bredere netwerk een oplossing bieden. Connecties en linken met lokale jeugdhuizen, instuifwerkingen en andere jongerenplekken en -organisaties kunnen voor een leeftijdsdekkend aanbod zorgen.

Zet in op de zichtbaarheid van het OverKop-netwerk en zorg dat het aanbod niet versplinterd wordt.

OverKop-huizen, JAC's, TEJO-huizen, (studenten)psychologen ... Er zijn heel wat plekken en personen waar jongeren bij terecht kunnen met psychische zorgen. En toch bleek uit onderzoek van de KU Leuven in 2023 (eerder onderzoek bevestigend) dat 70% van de jongeren geen hulp zoekt bij psychische klachten.⁴ Eén belangrijke reden: het voor jongeren ondoorgrondelijke kluwen aan lijnen van (aan)gepaste hulpverlening. Een pijnpunt dat de Vlaamse Jeugdraad in 2024, samen met de Vlaamse Vereniging voor Studenten en de Vlaamse Scholierenkoepel, ook al aankaartte via een [actie in het centraal station van Antwerpen](#).

OverKop als concept en netwerk biedt een kans om de verschillende plekken waar jongeren hulp kunnen krijgen, te versterken en met elkaar te linken. Doe dat zeker ook in functie van zichtbaarheid naar jongeren zelf toe. Waar ondersteuners en hulpverleners een instrument als de Sociale Kaart hebben, zouden ook jongeren gemakkelijk zicht moeten kunnen krijgen op de verspreiding van zowel OverKop-huizen, TEJO, JAC's enzovoort. Waarom bijvoorbeeld niet ook de andere relevante huizen, plekken, organisaties en OverKop-partners zichtbaar maken op de online [OverKop-kaart](#)? Zo zijn er zeker nog meer mogelijkheden qua online en offline zichtbaarheid en communicatie. Anticipeer hierop, duidelijke communicatie en zichtbaarheid is geen achterafje.

⁴ KU Leuven, Youth In Transition: EMPOWER, 2023.

Een goede OverKop-werking staat of valt met correcte financiering

We bevestigden al dat OverKop geen eiland, maar een netwerk is. Investeren in OverKop betekent daarom investeren in verbinding, in nabijheid en in een samenleving die jongeren niet loslaat wanneer het moeilijk gaat. Als we erin slagen OverKop te versterken tot wat het hoort te zijn - een warme, laagdrempelige vindplek, ingebed in een sterk netwerk - dan investeren we niet enkel in de geestelijke gezondheid van jongeren, maar in de veerkracht van onze hele samenleving. OverKop-netwerken kunnen nuldelijnswerkers ook ondersteunen door als aanspreekpunt te dienen.

De voorziene budgetten voor de OverKop-werkingen volstaan niet om alle opdrachten kwaliteitsvol uit te voeren, en al zeker niet via een uniforme subsidiëring die geen onderscheid maakt tussen de eigenheden van verschillende werkingsgebieden. Herbekijk en breid de financiering uit zodat die adequaat en op maat is voor elke OverKop-werking.

De voorziene subsidiëring van 122.600 euro per eerstelijnszone volstaat niet voor de OverKop-werkingen om hun opdrachten kwaliteitsvol te realiseren. De verplichtingen bestaan al uit onder meer minstens acht uur open zijn per OverKop-huis, outreachen, schoolbezoeken plannen, jeugdwerk ondersteunen en het huren van gepaste infrastructuur, laat staan de algemene overhead en randvoorwaarden om een kwalitatieve werking te zijn (personeelsbeleid, financieel beheer en administratie, communicatie, enzovoort). We benoemden daarnaast eerder ook al de verschillende noden van de diverse jongeren binnen de brede leeftijdsdoelgroep; ook dit vraagt extra tijd en aanbod. Met voldoende budget kan er gericht gewerkt worden naar bepaalde leeftijdsgroepen, zo niet zullen bepaalde leeftijdsgroepen onvermijdelijk uit de boot vallen.

Het is bovendien opvallend dat er qua subsidiëring geen onderscheid gemaakt wordt op basis van demografische factoren. In sommige eerstelijnszones zullen meer jongeren wonen of zullen er verhoudingsgewijs meer jongeren met hulpvragen zijn. Een vast subsidiebedrag zal tot gevolg hebben dat er een verschillend bedrag per jongere beschikbaar is naargelang in welke eerstelijnszone die woont. Het lijkt ons dan ook een goed idee om in de financiering een grotere diversiteit aan te brengen. Een vast basisbedrag moet dienen voor de vaste kosten maar er moeten bijkomende middelen beschikbaar zijn voor eerstelijnszones met een jonge bevolking, met een hoge aanwezigheid van kwetsbare jongeren, enzovoort.

Als de algemene budgettering niet wordt herbekeken en opgeschaald waar nodig, zal onderfinanciering de werking van OverKop grondig hypothekeren. Het is bijvoorbeeld niet denkbeeldig dat OverKop-huizen in slechte infrastructuur zullen terechtkomen (zeker omdat er nergens minimale vereisten worden opgelegd waaraan een OverKop-huis moet voldoen), onvoldoende personeel ingezet zal kunnen worden en er geen ruimte zal zijn voor eerstelijnspsychologen. Ook zal onderfinanciering ervoor zorgen dat lokale besturen in de praktijk aanzienlijke bedragen zullen moeten cofinancieren. Dit houdt helemaal geen rekening met de realiteit van lokale besturen, die de afgelopen jaren al heel wat opdrachten toegekend kregen zonder dat hier altijd de nodige middelen op volgden (denk maar aan BOA). Het is dan ook utopisch te denken dat onderfinanciering vanuit Vlaanderen eenvoudigweg zal worden gecompenseerd door de lokale besturen. Wanneer deze lokale cofinanciering te laag is of wegvalt en niet wordt verlengd, heeft dit een onmiddellijke impact op de continuïteit van de OverKop-werking.

Cruciale rol voor lokale besturen en de Vlaamse overheid

Maak een duidelijk kader voor lokale besturen over welke rol zij dienen op te nemen in de OverKop-werking.

Lokale besturen spelen een sleutelrol bij een goede uitrol van OverKop. Zij kunnen faciliteren door ruimtes ter beschikking te stellen, te cofinancieren en jeugdwerkers in te zetten. De evaluatie van OverKop toont aan dat lokale besturen in veel werkingen een belangrijke investerende en faciliterende rol opnemen. Dat doen ze onder meer door infrastructuur, personeelsinzet of andere ondersteuning te voorzien. Maar hun structurele betrokkenheid varieert sterk. Een duidelijker kader over de verwachte rol van lokale besturen binnen het netwerk kan bijdragen tot meer lokale verankering, beleidsmatige afstemming en bestuurlijke continuïteit van de OverKop-werking.

Specifiek wat betreft cofinanciering blijft de regelgeving momenteel nog te vaag. In het besluit zelf staat niets opgenomen over de mogelijkheden van cofinanciering. Om discussies bij controles te vermijden, stellen we voor expliciet op te nemen dat dergelijke cofinanciering mogelijk is, bijvoorbeeld in de vorm van infrastructuur, administratief personeel of andere ondersteunende middelen in functie van de lokale context. Een dergelijke toevoeging en verduidelijking maakt expliciet dat deze vormen van ondersteuning geen dubbele subsidiëring vormen, maar een legitieme aanvulling zijn op de Vlaamse financiering. Dit biedt zowel organisatoren als subsidiërende overheden meer rechtszekerheid. Tegelijk ondersteunt een dergelijke bepaling lokale besturen om ook in de toekomst te blijven investeren in OverKop, zonder onzekerheid over de verenigbaarheid van hun bijdrage met de Vlaamse subsidiëring. Zo draagt ze bij aan een duurzame uitbouw van de OverKop-werking en aan een stabiel lokaal partnerschap rond jongerenwelzijn.

Een kader voor lokale besturen vanuit de Vlaamse overheid dat al deze zaken verduidelijkt, maar tegelijk ook de rol van lokale besturen versterkt en waardeert (want zij kennen de lokale context het best), is de boodschap. Het moet daarbij scherp zijn wat er van Vlaanderen verwacht mag worden op financieel vlak, en wat van lokale besturen (en eventuele andere partners).

Voorzien voldoende capaciteit bij het Agentschap Opgroeien voor een kwalitatieve ondersteuning van de OverKop-werkingen.

Naast de lokale overheden heeft de Vlaamse overheid een belangrijke rol te vervullen in het ondersteunen van de OverKop-werkingen. Het Vlaamse niveau is het uitgelezen niveau om doelstellingen en strategieën uit te werken en zo tot een uniforme strategie over het volledige grondgebied te komen. Vlaanderen dient dan ook een rol op te nemen in:

- Het ondersteunen van OverKop-medewerkers als ze met specifieke vragen van jongeren geconfronteerd worden;
- Samen met de OverKop-werkingen visie bepalen voor de werking waarin de perspectieven van verschillende sectoren samenkomen;
- Een kader uitwerken voor de werking van een netwerk en de participatie van jongeren;
- Uitwisseling faciliteren tussen medewerkers van OverKop-netwerken en waar nodig antwoord bieden op uitdagingen waar verschillende OverKop-werkingen mee te maken krijgen.

Om deze ondersteuning kwaliteitsvol te voorzien moet het Agentschap Opgroeien voldoende capaciteit krijgen.

Monitoring

Zorg dat monitoring niet zorgt voor administratieve of financiële druk en vermijd dat jongeren een extra drempel ervaren om naar een OverKop-huis te gaan.

Een van de voorwaarden waaraan een OverKop-werking moet voldoen is monitoring. Wij zijn uiteraard niet tegen monitoring, maar hebben wel een aantal vragen en bezorgdheden. Want hoe rijmt monitoring (die veel tijd en geld vraagt) met de beperkte financiering die nu voorzien wordt voor de OverKop-werkingen? Zorg er met andere woorden voor dat monitoring niet voor extra administratieve of financiële druk zorgt.

Waaruit moet die monitoring bovendien bestaan? OverKop-huizen zijn per definitie vrije, vertrouwde inloopplekken. Als OverKop-werkingen moeten registreren hoeveel jongeren of zelfs welke jongeren er langskomen in hun huizen, kan en zal dit voor jongeren een extra drempel vormen die net ingaat tegen het hele concept van OverKop. Wij zien wel mogelijkheden om te werken met kwalitatieve verantwoording. Bijvoorbeeld via beeldmateriaal, getuigenissen of bezoeken voor beleidsmakers.

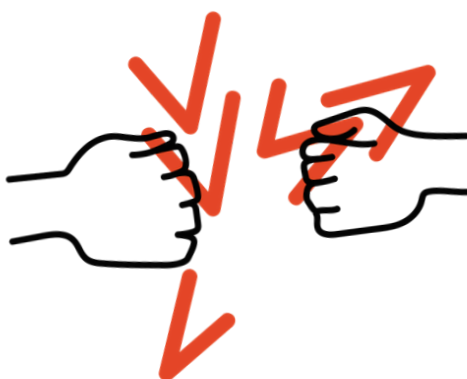
Ongelijk speelveld

Stel de subsidiëring voor penhouders open voor alle geïnteresseerde partijen, niet enkel de al erkende organisatoren. Doe dat minstens elke vijf jaar.

De gelijkenissen tussen (open) jeugdwerk, werkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en OverKop-werkingen zijn opvallend. Het zou voor sommige jeugdwerkorganisaties dan ook logisch en interessant kunnen zijn om penhouder te worden, gezien hun werk vandaag hierop al sterk aansluit. Zeker nu de basisopdracht neerkomt op vanuit vrije tijd en de kans elkaar te ontmoeten het mentaal welbevinden van jongeren versterken, zouden een heel aantal jeugdwerkingen die vandaag ook preventief rond welbevinden werken, waardevolle organisatoren kunnen zijn. Helaas is dit niet mogelijk aangezien alle penhouders al zijn aangeduid en er geen procedure is om van penhouder te veranderen. De penhouders werden bovendien benoemd zonder dat er een grondige evaluatie plaatsvond.

Het besluit bedient zo dus enkel de al erkende penhouders, die automatisch vanaf 2027 als organisator erkend worden. Zij zullen mogen bepalen welke plekken een OverKop-huis zijn of worden, en welke niet. Gesteld dat er dus een werking zou zijn, die in opzet en manier van werken voldoet aan alle criteria van dit besluit, dan zouden ze nog bij de huidige penhouder/organisator moeten aankloppen om ondersteuning en middelen. Het is moeilijk in te beelden dat penhouders staan te springen om hun koek te delen met andere werkingen. Ook staat er nergens in het besluit geformuleerd welke opties organisaties in het netwerk hebben als ze ontevreden zijn over de manier waarop de penhouder deze rol vervult. Een procedure waarbij de penhouders geëvalueerd worden of om de vijf jaar opnieuw een erkenningsaanvraag moeten doorlopen (waar iedereen dan vrij op kan intekenen) zou tot een eerlijker speelveld leiden.

Belang van het Nederlands

Ga pragmatisch om met het gebruik van het Nederlands en zorg ervoor dat jongeren die het Nederlands niet of minder goed machtig zijn, geen drempel voelen om naar een OverKop-huis te gaan.

Artikel 11 van het besluit bepaalt de voorwaarden waar een OverKop-organisator aan moet voldoen. Een van de voorwaarden stelt: “Ze stimuleert het gebruik van het Nederlands als verbindende taal en de kennis van het Nederlands”.

Het is belangrijk dat men stilstaat bij het gebruik en het belang van het Nederlands. Nederlands kan helpen als verbindende taal en het gebruik van het Nederlands in de vrije tijd, zoals in een OverKop-huis, kan het Nederlands van jongeren ook versterken. Tegelijk vragen we om pragmatisch met deze voorwaarde om te gaan. Jongeren die het Nederlands niet of minder goed machtig zijn, mogen geen extra drempel ervaren om naar een OverKop-huis te gaan. Zij zullen immers vaak net minder vertrouwd zijn met het concept OverKop, maar daarom niet minder noden ervaren.

Geef daarom de vrijheid aan OverKop-werkingen om ook uit te reiken naar jongeren in andere talen dan het Nederlands. Zorg bijvoorbeeld dat er in het OverKop-huis gecommuniceerd kan worden aan de hand van vertaalapps en laat OverKop promo voeren in andere talen om alle jongeren te bereiken. De strikte voorwaarde die sommige lokale besturen hanteren over het gebruik van het Nederlands, mogen niet opgelegd worden aan OverKop.

Blijf het jeugdwerk in zijn waarde zetten

Waak erover dat de aanwezigheid van een OverKop-werking vrijwillig engagement niet fnuikt. Heb hiervoor aandacht in evaluatieprocessen, in samenspraak met de relevante jeugdwerkactoren.

Jeugdwerk in Vlaanderen en Brussel draait grotendeels op vrijwilligers en dat moeten we blijven aanmoedigen. Vrijwilligerswerk in het jeugdwerk helpt jongeren zichzelf te ontwikkelen, leert hen nieuwe vaardigheden en geeft hen eigenaarschap. Vaak ontstaat dat vrijwillig engagement omdat jongeren op zoek zijn naar een plek om jong te kunnen zijn, denk maar aan een groep jongeren die samen een jeugdhuis uit de grond stampen.

We moeten er aandachtig voor zijn dat de aanwezigheid van een OverKop-werking met personeel in dienst jeugdwerkingen vrijwillige initiatieven niet gaat fnuiken of 'beconcurreren', omdat een lokaal bestuur er bijvoorbeeld vanuit gaat dat een OverKop-huis toch de functie van een jeugdhuis kan overnemen (en er dus geen apart jeugdhuis met subsidies nodig is). Prent penhouders en partners dus in het hoofd om grondig te reflecteren over hoe een OverKop-werking en vrijwillig jeugdwerk elkaar kunnen versterken. Stimuleer dat hiervoor in gesprek gegaan wordt met de vrijwillige werkingen, zodat ook hun noden en zorgen bevestigd worden.

Willen ze dat het aanspreekpunt van OverKop af en toe aanwezig is in hun werking, dan wel samenwerken rond een bepaalde thematiek? Willen ze een locatie delen of burens zijn? Een antwoord op deze vragen is meer dan relevant voor het welslagen in de verdere uitvoering.

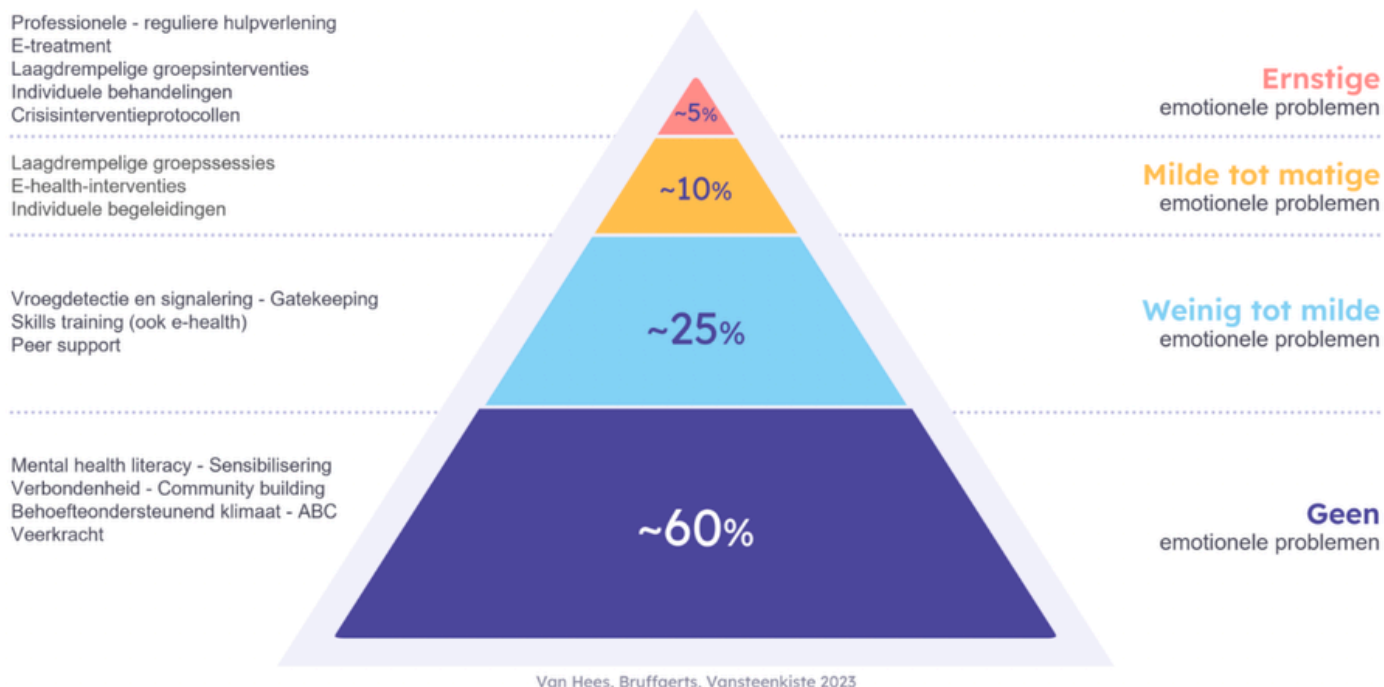
Blijf investeren in jeugdwerk als waardevolle preventieve sector met een hoge return on investment.

De druk op OverKop-huizen en de geprofessionaliseerde jeugdhulp in het algemeen kan op de (middel)lange termijn mee worden voorkomen door voldoende investeringen in jeugdwerk (en bij uitbreiding de cultuur- en sportsectoren). Jeugdwerk speelt een cruciale rol in het welzijn van kinderen en jongeren. Het biedt een veilige en laagdrempelige omgeving waar ze sociale contacten leggen, hun talenten ontwikkelen en actief blijven, wat positief bijdraagt aan hun mentale gezondheid. Alleen al hierom zou een doorgedreven investering, financiering en ondersteuning voor jeugdwerkorganisaties een van de beleidsprioriteiten van de Vlaamse regering moeten worden, zodat jeugdwerkorganisaties hun preventieve rol en signaalfunctie ten volle kunnen vervullen.

We verwijzen graag nog eens naar het werk van Van Hees, Bruffaerts en Vansteenkiste (2023)⁵ over de 'community of caring'. Hoe meer we als samenleving investeren in de basis van de piramide, d.i. in preventie en verbondenheid (bij uitstek het domein en effect van middenveldsectoren als het jeugdwerk), hoe minder nood er zal zijn aan bijkomende, duurdere investeringen in de bovenliggende lagen van de piramide. Meer investeren in jeugdwerk en aanverwanten is een winst voor de jeugdhulp in z'n geheel, die steeds meer toegepast zal kunnen worden in- of bijgeschakeld voor die kinderen en jongeren die de hulp nodig hebben.

⁵ Van Hees, V., Bruffaerts, R., Vansteenkiste, M., Flamant, N., Bootsma, E., Jansen, L. & Voorspoels, W. (2023). Psychische gezondheid, basisbehoeften en studiemotivatie van studenten in het hoger onderwijs in Vlaanderen. In opdracht van de Vlaamse overheid: Brussel.

Community of Caring

We herhalen dit beleidsappel (dat een rode draad vormt binnen ons advieswerk⁶) nogmaals in dit advies omdat we ervan overtuigd zijn dat de beleidsdomeinen Jeugd en Welzijn bij uitstek medestanders zijn die dezelfde doelstelling nastreven en dezelfde boodschap uitdragen. Waar de Vlaamse regering de afgelopen legislaturen de shift richting preventie nu definitief heeft ingezet, wijzen we er graag op dat het jeugdwerk mee deel van de oplossing is – erken dat, maak er gebruik van en investeer evenredig

⁶ Meest recent nog: Vlaamse Jeugdraad, [Advies 2506 – Het jeugdwerk: een broodnodige investering mét hoog rendement](#) en [Advies 2607 – Wijzigingsdecreet Integrale Jeugdhulp](#).

www.vlaamsejeugdraad.be